

EDITORIAL

Atuhan an dominasyon militar han US ngan panginginlabot han China

Iginpakita han mga panhitabo hini nga naglabay nga mga semana an makangirhat nga kawaray han katalwasan han Pilipinas ngan panginanglan nga makigbisog para ha nasyunal nga soberaniya. Baga-baga han uruyagan an Pilipinas han dagko ngan makagarahum nga mag-isog agud igpanhambog an ira kusog ha militar ngan ekonomiya, samtang baga-baga han uripon ngan inutil an rehimen US-Duterte ha pag-undong han nasyunal nga patrimoniya ngan soberaniya han Pilipinas.

Ha usa nga bahin, iginpusisyon han China ha palibot han Spratly Islands an gatus-gatos nga pangisdaan nga barko nga gintutuohan nga mayda karga nga mga armado. Baga-baga hin ginsakop nira an pangisdaan ngan iba pa nga rekurso ha lupgop han teritoryo nga dagat han Pilipinas. Dugang pa, padayon an paghibang ha mga bahura ha ira mga operasyon nga reklamasyon agud magtindog han mga pasilidad

panmilitar ngan padig-unon an ira presensya militar.

Ha kaluyo nga bahin, ha mas butad ngan arogante nga pagpapakita han superyor nga kusog-militar, hambog nga sumakob ha nasud an 3,500 nga tropa nga Amerikano nga marayhak nga gintapo han ira mga sumurunod ha AFP. Iginparada nira an ira mga armas sugad han mga barko de-nukleyar, *fighter jet* ngan sarakyan nga pan-atake ti-

"Atuhan...", sundan ha paypay 12

31 nga sundalo, kaswalti ha mga atake han BHB ha Abril

NAPATAY AN 24 nga sundalo han gamaan han Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Negros an 62nd IB hadton Abril 1 ha Barangay Quintin Remo, Moises Padilla, Negros Occidental. Hadto naman nga Abril 9, ginpabuthan han BHB an pareho nga yunit han kaaway ha Sityo Asaran, Barangay Buenavista, Himamaylan City. Pito nga sundalo an samaran.

Compostela Valley. Gin-gamaan han BHB an tropa han 71st IB ha Sityo Bagong Silang, Barangay Teresa, Maco hadton Abril 3, alas-6:45 han aga. Upat an kumpirmado nga patay nga sundalo. Kaupod ha nasamaran an kumander han yunit nga hi 1st Lt. Serwin E. Matas. Antes hini, tulo nga sundalo han 66th IB an napatay hadton Marso 30, alas-9:30 han aga, ha Sityo Dasuran,

"31...", sundan ha paypay 4

"Atuhan...", tikang ha paypay 1

kang ha dagat kasumpay han mga pagpapahiarang nga Balikatan hadton Abril 1-12. Ha tahub han mga pagpapahiarang, gin-gamit han US an nasud komo lansaran para ha pagbiyahe han USS Wasp ngan pagpapalupad han mga F-35B ha Panatag Shoal nga nagdurot hin kahadlok ha mga Pilipino nga parupangisda. Katuyuanan hini nga pagpakita han kusog nga labaw nga pakusgon an kontrol han US ha nasud, ngan igininsister an poder ha South China Sea ngan bug-os nga Pacific.

Itanding ha China, mas damo ngan mas dagko an agresibo ngan mapanginlabot nga operasyon militar nga iginlansar han US ha tahub han gin-tawag nga "freedom of navigation operation" (mga operasyon nga nakabasar ha kalibrihan ha pagbiyahe ha dagat) ngan mga kasarabutan militar ha Pilipinas.

Tungod ha sugad hini nga pagparayaw han dagko nga gahum, nagtitikadako an tarhug han gerra ha Pacific ngan gintatamagan an nasyunal nga soberaniya han Pilipinas. Kaparte ini han nagkukusog nga agway para ha superyoridad ha

militar ngan ekonomiya giutan han dagko nga poder. Interesado la hira ha pagpasulong han ira mga magkatipa nga katuyuanan nga kontrolon an mga ruta ha negosyuhay, makukuhaan han hilaw nga materyales, barato nga kusog-pagtrabaho, lugar han pamumuhunan, merkado han mga eksport, ngan mga kampo militar.

Nagpapauripon ngan naluhod ha duha nga tuyaw an maimot nga hi Duterte. Igintubyan niya an patrimoniya ngan soberaniya han nasud agud labaw nga mapahiluag an iya burukrata-kapitalista ngan pasista nga interes.

Iginsurender ni Duterte ha China an teritoryo nga dagat han nasud nga ginkikilala bisan ha UN Convention on the Law of the Seas. Sinakob liwat hiya ha pabug-at nga kasarabutan ha pautang ngan mga kontrata han gubyrno kun diin ginhimo nga kolateral an patrimoniya han nasud, kabalyo han dagko nga kikkak para ha iya ngan ha iya mga kroni.

Ha kaluyo nga bahin, kakunsabo ni Duterte ngan han AFP, todo-todo an pan-uungbaw han militar han US

ha nasud. Ginkarawat niya nga gamiton han US an Pilipinas komo base han Operation Pacific Eagle-Philippines. Tinugot hiya nga magtindog han mga sekreto nga pasilidad ngan magtambak han armas an US sakop han mga kampo han AFP, maglansar han tikadamo nga mga pagpapahiarang ha gerra, magtindog han mga radar ngan maniktik gamit an mga *drone*, magbiyahe ha kadagatan an mga bokis de gerra ngan gamiton an mga pantalan, ngan magpapahiarang ngan kontrolon an mga operasyon han mga yunit han AFP. Nagpapabilin nga higot an Pilipinas ha diri patas nga mga kasarabutan militar. Kabalyo hini, naghatag an US han ayuda militar para ha todo nga gerra ni Duterte ngan ginsuplayan ini han mga riple, kanyon, mga gin-inayad nga helikopter, *drone* ngan iba pa nga higamit.

Sangkay ngan alyado kuno hini nga mga poderoso nga tuyaw an katawhan nga Pilipino. An tinuod, kalugaringon nga mga estratehiko nga interes an ira iginpapasulong. Sering han China, gin-gagamit niya an iya gahum ha ekonomiya agud umuswag an iba nga nasud. An tinuod amo nga ginkaipa han mga monopolyo kapitalista nga Chinese an rekurso nga mineral han nasud agud gamiton ha ira mga industriya. Nagpapautang ini han dako nga balor agud maigawas an iya sobra nga kapital ngan maibaligya ha iba nga nasud an iya sobra nga puthaw.

Deklarasyon naman han US an "ginputos ha puthaw nga komitment nga depensahan an Pilipinas" kontra ha "pananakop han China." An tinuod, maiha na nga ginsakop han US an Pilipinas. Padayon an paghahadi militar han US agud depensahan an kalugaringon hini nga ultranasyunal nga interes, ngan diri an soberaniya han Pilipinas.

Kaaway, diri sangkay, an imperyalismo nga US. Maiha na hini nga gintalumpigos an nasud ha usa kasiglo han kolonyalismo ngan neokolonyalismo gamit an armado nga pangatake ngan panmuypoy. Nagpatok ini han mga kasarabutan ha negosyuhay ngan palisiya ha ekonomiya agud pwersahay kita nga palaumon ha mga import, pautang

Bolyum L Ihap 8 | Abril 21, 2019

Igin-gagawas an *Ang Bayan* ha yinaknan nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray ngan Ingles. Nakarawat an *Ang Bayan* han mga kontribusyon ha porma han mga artikulo ngan balita. Gin-aaghat liwat an mga mambarasa nga magpaabot han mga suson ngan rekomendasyon ha ikauuswag han aton mantalaan.

[instagram.com/progressiveviews](https://www.instagram.com/progressiveviews)

[@prwc_info](https://twitter.com/prwc_info)

[fb.com/groups/prwcnewsroomv2](https://www.facebook.com/groups/prwcnewsroomv2)

cppinformationbureau@gmail.com

Gin-uunod

Editorial: Atuhan an dominasyon militar han US ngan panginlabot han China	1
31 nga sundalo, kaswalti han AFP ha Abril	1
Pagkaaratubang ha kadagatan han Pilipinas	3
US ngan China, layas!	4
Pag-ato han Kaigorotan	5
Proyekto nga Chico dam	5
Barat nga pagpalit han utanon	6
Kalbaryo han katawhan	6
<i>Brownout</i> ha Metro Manila	6
Pasista nga propaganda	7
Panlasurbo han estado	7
Lider Manobo, ginpatay	8
Mga buwa nga engkwentro han AFP	9
Misengkwentro han AFP	9
Nalobo nga karikuhan ngan paniniyupi	10
Pabutiktikay nga burukrata	11
Sindikato han druga ha burukrasya	11
Hustisya para ha Negros 14	12
Tanggalan ha FoxConn	12

An *Ang Bayan* igin-gagawas duha kabeses kada bulan han Komite Sentral han Partido Komunista ng Pilipinas

ngan langyawanon nga pamumuhunan. Ginkawat ngan gin-ubos han dagko nga korporasyon nga Amerikano an mga kagugub-an ngan natural nga rekurso han nasud, gin-agaw an hiluag nga agrikultural nga katunaan, ginhimulsan an barato nga pagtrabaho ngan ginhigop an higante nga tubo. Gintinong hini an ekonomiya han Pilipinas, ginpugngan an industriyalisasyon ngan ginhigot ha pagpagawas han hilaw nga materyales ngan bagamanupaktura.

Itanding ha imperyalismo nga US, nga maiha na nga nangawat ngan nanwakay ha Pilipinas, urhi na nga inabot an China nga nakahig ha nasasalin nga karikuhan han nasud.

Nagpapabilin an nasud ilarum han imperyalista nga dominasyon han US. An naghahadi nga estado ha Pilipinas estado-kliyente han US, ngan nagseserbi nga pinakamadig-on nga harigi hini an AFP nga ginpapahiara ngan indoktrinado han

US. Hi Duterte an presente nga pinuno hini. Armado han mga armas nga iginhatag han US, gin-gagamit ngan igitatadong han pasista nga rehimen an kamadarahug han estado kontra ha katawhan Pilipino ngan ngatanan han ira mga pwersa nga patriyotiko ngan demokratiko.

Ini nga mga pwersa, kaupod an Partido Komunista ng Pilipinas, madig-on ngan militante nga natindog para ha nasyunal ngan pankatilingban nga katalwasan. Prinsipal nira nga igin-iinsister nga tapuson an imperyalista nga dominasyon han US ngan kundenaron an pagpakaniyutiyo han gubyerno han Pilipinas. Igin-guguliat nira an pagbasura ha mga tratado militar han US-RP ngan panginginlabot militar han US ngan nakikigbisog agud matalwas an nasud tikang ha pan-ekonomiya ngan pampulitika nga mga kadena.

Komo mga makanasud, ginkukundenar liwat nira an panmugos han China, presensya militar ngan okupasyon hini han teritoryo nga

dagat han Pilipinas ha South China Sea ngan pan-ngawat han mga rekurso nga dagat ngan ginsusukna an kainutil han rehimen Duterte nga maghimo han mga ginkikinahanglan nga diplomatiko ngan pampulitika nga pitad agud ig-insister an mga katungod han nasud. Gin-aatuhan liwat nira an magbug-at nga pautang ngan maanomaliya nga mga kontrata nga imprastruktura ha China.

Samtang ginkukundenar an panginginlabot ngan pan-ekonomiya nga pananalumpigos han China, waray nira hingalimti an mas dako nga kaaway ngan igitadong an mas magbug-at nga pagkundenar ha imperyalismo nga US, nga padayon nga nananakop ha Pilipinas gamit an pwersa militar, nagkokontrol ngan nag-aarmas ha neokolonyal nga estado han Pilipinas ngan natindog nga pinakadako nga ulang ha hingyap han katawhan Pilipino para ha nasyunal ngan pankatilingban nga katalwasan. AB

PAGKAARATUBGAN HA SOBERANO NGA KADAGATAN HAN PILIPINAS

CHINA: Tikang Enero tubtub Marso, naisumat an pag-sakob-gawas han 275 nga barko ha pangisda nga Chinese nga ginsususpetsahan nga mga barko nga pansar-beylans han Chinese Coast Guard hirani ha isla han Pag-asa (internasyunal nga ngaran: Thitu Island). Sigon ha pira nga sumat, sakay hini nga mga barko an mga paramilitar nga Chinese nga gintawag nga "Little Blue Men."

An isla han Pag-asa amo an pinakadako ha grupo han mga isla han Spratlys nga makikit-an 285 nautical mile (katugbang han 528 kilometro) tikang ha baybayon han Palawan.

US: Tulo kabeses na nga naisumat an presensya han mga sarakyan nga pan-gerra han US ha isla han Panatag (Scarborough) ha pareho nga panahon. Hadton Enero, naglansar han kunohay *freedom of navigation operation* an USS Hopper hirani dinhi. Hadton Abril, nagpatrulya naman an US Air Force A-10 Warthog. Pinakadako an presensya han USS Wasp nga mayda karga nga 10 nga F-35B nga gintawag nga pinakaabante nga edro pang-gerra han US, upat nga Osprey ngan duha nga pan-atake nga helikopter. Ginpapadalagan ini han 1,000 nga sundalo ngan mayda sakay nga 1,600 nga Marines para ha dara hini nga mga sarakyan nga *amphibious*. Antes mabuksas han mga parupangisda nga Pilipino hadton Abril 9, sikreto ini nga naghimo han mga pagpalupad ngan pagtugpa han mga edro ngan helikopter hirani ha Panatag Shoal.

Kaparte an USS Wasp ha ika-35 nga Balikatan nga iginlansar ha magkalain-lain nga dapit ha Luzon hadton Abril 1-12. (Para ha dugang nga detalye, basahon an kasumpay nga artikulo ha Ang Bayan, Abril 7, 2019.)

An Panatag Shoal (Scarborough Shoal) o Bajo de Masinloc makikit-an 35-40 nautical mile (o 74 kilometro) tikang ha baybayon han Masinloc, Zambales. AB

US ngan China, layas!

NAGTIROK AN MASOBRA 500 nga residente han Batangas atubangan han kapitolyo han prubinsya hadton Marso 29 agud riwahan ngan kundenaron an Balikatan 2019 nga nakatakda hadto nga iglansar ha ira lugar. Masobra 7,500 nga tropa nga Pilipino ngan Amerikano an pinartisipar ha Balikatan 2019 nga iginlansar ha magkalain-lain nga dapit han Luzon.

Perwisyo ngan pagtalapas ha tawhanon nga katungod an durot hini nga pagpahiar. Iginsumat han mga residente han Barangay San Diego, Lian an uru-unina nga pagpapalupad han helikopter nga bumulabog ha ira komunidad. Iginreklamo liwat han mga residente han Barangay Sto. Domingo, Batangas City an pag-ooperasyon han mga tropa han US ngan AFP ha ira komunidad.

Ginpakusog liwat an mga operasyon militar ngan paniniktik (ha tahub han pagsesensus) han gintigob nga pwersa han PNP ngan 1st IB ha mga bungto han Nasugbu, San Juan ngan Rosario. Gin-gamit naman han mga sundalo nga gindeploy ha lima nga barangay ha ligid-dagat han bungto han Lian an mga *barangay hall* komo kampuhan ngan detatsment.

Samtang, nag-alirong naman an gatus-gatos nga raliyista atubangan han Chinese Embassy ha Makati City hadton Abril 9, Araw ng Kagitingan, agud kundenaron an panginginlabot han China ha nasud ngan pagpapatok hini han diri patas nga mga kasarabutan. Ginpangunahan han Pilipinong Nagkakaisa para sa Soberanya (PINAS) an protesta ha pagsukna ha China ha paghimo hini han reklamasyon ngan pagtindog han mga imprastruktura ha West Philippine Sea.

Ginsukna liwat han grupo an pagsakob han reaksyunaryo nga gubyerno ha diri patas nga kasarabutan nga pautang ha China kasumpay ha proyekto nga Chico River Pump Irrigation Project ngan Laiban Kaliwa-Kanan Dam.

Naglansar liwat han mga paggios ha Cebu, Davao ngan Iloilo City ha pareho nga adlaw.

"31...", "tikang ha paypay 1

Barangay Golden Valley ha Mabini.

Kahuman hini nga mga agway, pabalik-balik nga nanganyon ngan nanhulog han bomba an mga yunit han AFP.

Masbate. Duha nga pulis an ginsirutan ha magkabalag nga operasyon partisano han BHB ha Barangay TR Yangco, Dimasalang ngan Barangay Bugang, Pio V. Corpuz. Sigon ha BHB-Masbate, aktibo ha mga operasyon nga "kontra-insurhensiya" ngan kontra-katawhan an duha nga pulis. Nakuha tikang ha ira an mga pistola nga kalibre .45 ngan 9mm.

Samar. Duha nga sundalo an napatay kahuman pabuthan han BHB an 543rd Engineering Construction Battalion ha kahilab-an han kalsada nga nagsusumpay ha mga barangay han San Antonio, Aginaldo ngan San Isidro ha Las

Navas, Northern Samar. Ginhimo an opensiba hadton Abril 15, alas 11:20 han aga samtang nag-iinspeksyon an mga sundalo ha ira proyekto nga kalsada ilarum han PAMANA.

HA ORIENTAL MINDORO, ginaresto han BHB hira Peter Delos Santos, Rocky Bueta ngan Remando Malupa ha Barangay Malu, Bansud hadton Abril 5. Gamit an ira mga pusingan ha barangay, arbitraryo nga gindadakop han tulo an mga sibilyan nga gindududahan nga may sumpay ha rebolusyonaryo nga kagiusan. Naniniktik liwat hira ha gios han BHB ha lugar. Nakumpiska tikang ha ira an usa nga pistola, mga bala ngan duha nga radyo.

Ginbuhian hira Delos Santos ngan Bueta samtang ginpapabilin ha kustodiya han BHB hi Malupa komo kapturado-ha-gerra. AB

54, kaswalti han AFP ha Sultan Kudarat

DIRI MAMENOS ha 54 nga sundalo han Marine Battalion Landing Team (MBLT)-2 ngan 33rd IB an naisumat nga kaswalti ha lima nga opensiba han Bagong Hukbong Bayan (BHB) ha Sultan Kudarat tikang Enero 22-Marso 10. Ha Negros, maabot ha 24 an kaswalti han AFP ha usa nga ambus han BHB.

Hadton Marso 10, ginambus han BHB an mga sundalo han 33rd IB nga nag-ooperasyon ha kabukiran han Daguma. Sakay han trak an mga sundalo han pabuthan hira ha Barangay Titulok, Bagumbayan, Sultan Kudarat. Samaran dinhi an 23 nga elemento han AFP.

Kaparte ini nga ambus han serye han mga taktikal nga opensiba nga iginlansar han BHB-Sultan Kudarat agud atuhan an kampanya han kaaway ha kabukiran han Daguma. An MBLT-2 ngan 33rd IB nagseserbi nga gwardya han DM Consunji Incorporated nga nanlupot han aneutral nga katunaan han mga Lumad agud himuon nga plantasyon ngan minahan.

Gintikangan han BHB an serye han mga opensiba hadton Enero 22 pinaagi han operasyon nga haras ha detatsment han Marines ha komunidad han Maat, Barangay Sangay, Kalamansig kun diin duha nga sundalo an nasamaran. Kasu-

nod hini an ambus hadton Enero 24 ha duha nga trak han Marines ha haywey ha Sityo Kabukbukan, Barangay Kipungot, Palimbang. Ginpabuthan an komboy han kaaway nga nagresulta ha pagkawakay han usa nga trak. Nahulog naman ha pampang an usa pa nga trak kahuman mawarayan han kontrol an drayber hini. Diri mamenos ha 20 nga sundalo an namatay, labot ha pira nga samaran.

Kinabuwasan, usa pa nga ambus an ginhimo ha kahirani nga Barangay Paril ha mao manta nga bungto. Duha nga sundalo an napatay ngan duha pa an nasamaran han pabuthan han BHB an trak nga ginsakyan han mga pasista nga tropa.

Hadton Pebrero 3, ginambus han BHB an usa nga kolum han kaaway ha komunidad han Kiblis ha Barangay Hinalaan ha Kalamansig kung diin lima nga sundalo an nasamaran. AB

Rebolusyunaryo nga pag-ato han Kaigorotan

Kun diri tungod ha madig-on ngan mapaso nga pag-ato han nasyunal nga minoriya ha bulig han hukbo han katawhan agud depensahan an ansestral nga katunaan, maiha na kunta nga nawara an Cordillera.

Ini an pahayag ni Simon Naog-san (Ka Filiw), tagapagayakan han Cordillera People's Democratic Front (CPDF) ha diri-maidiwara nga papel han Bagong Hukbong Bayan (BHB) ha pakigbisog han katawhan nga Igorot para ha pagdesisyon-ha-kalugaringon ngan demokrasya, ngan para ha pagtatalwas han nasud.

Ha iya pahayag hadton Marso 21, ginkikilala ni Ka Filiw an panalinguha han BHB ha buruhaton masa, pankatilingban nga imbestigasyon ngan pag-aaram ha partikular nga kahintang han magkalain-lain nga tribo ha Cordillera. Pag-abot han urhi nga bahin han dekada 1970, nakagamot na an rebolusyunaryo nga kagiusan ha unom nga prubinsya han Cordillera. Nahimugso an mga dokumento nga nagbaybay ha nasyunal nga pananalumpigos ha Cordillera nga asya an partikularidad han ira pakigbisog.

Kaupod an mga pag-ato ha Chico Dam ngan Cellophil ha mga syahan nga nagbuong ha tiraniya han diktadura nga Marcos. Ginpadig-on hini nga mga pakigbisog, ngan han sumunod pa nga mga pakigbisog han masa nga umabot ha tubtuban han Ilocos Sur, an determinasyon han mga Igorot nga depensahan an ira ansestral nga katunaan ngan karikuhan nga rekurso. Kadak-an han mga panmasa nga pakigbisog kontra ha mga mina, para ha pagbawi ha ansestral nga katunaan ngan kontra ha pagbungkah ha sosyo-pulitikal nga sistema han katawhan nga Igorot.

Pumungkay an rebolusyunaryo nga armado nga pakig-away han katawhan nga Igorot ha pagkabug-os han CPDF hadton 1989. An CPDF an kongkreto nga porma han rebolusyunaryo nga pakig-away han mga Igorot. Alyansa ini han ngatanan

nga demokratiko nga klase ngan sektor ha rehiyon, ngan natindog nga rebolusyunaryo nga nagkakaurusa nga prente o NDF han Cordillera. Nagin yawe an CPDF ha pagtutukod han syahan nga mga organo han poder pampulitika tubtub ha mga pwera nga parte han Cordillera. Ha pagkabug-os han mga Konseho han mga Lider ha mga komunidad tubtub ha balitang munisipyo, ha syahan nga higayon nabutang ha kamot han katawhan nga Igorot an tinuod nga demokratiko nga poder pampulitika. Ginbaton ini han mapintas nga kamadarahug han reaksyunaryo nga estado nga suportado han mga imperyalista nga nasud nga mayda dagko nga interes ha mina ha kabukiran han rehiyon.

Ayat yana ha katawhan nga Igorot an padayon nga atuhan an mga mapanhibang nga mina ngan proyekto nga dam ngan enerhiya ha Cordillera. Kadungan hini an grabe nga militarisasyon ngan saywar agud puypuyon an pag-ato han mga komunidad ngan bungkagon an ira pagkakaurusa. Ginbubuyo an mga parag-uma ngan kabatan-unan nga Igorot nga magin sundalo ngan paramilitar, ngan gindudunot an mga katutubo nga sistema nga sosyo-pulitikal sugad han mga dap-ay ngan bodong agud gamiton ha "kontra-insurhensiya."

Ayat liwat an iginduduso han mga pulitiko ha Cordillera nga buwa nga awtonomiya ha rehiyon. Samtang, nagpabilin an pagkaatrasado han agrikultura nga ginpagrabe han pagpasibaya han gubyerno. Ginhimo liwat nga komersyalisado an katutubo nga kultura ngan tradisyon, ngan ginpapasamwak an dekadente nga kultura samtang ginpapara an militante nga tradisyon han katawhan han Cordillera. AB

Proyekto nga Chico dam, talapas ha soberaniya

NAHILUAG AN OPOSISYON ha proyekto nga dam nga Chico River Pump Irrigation Project ha Kalina nga kahuman mabuksas an grabe nga pagtalapas hini ha soberaniya ngan patrimoniya han nasud.

Kabalyo han masobra \$62 milyon nga pautang tikang ha China para ha nasering nga proyekto, iginsurender han rehimen Duterte an karikuhan nga rekurso han nasud komo kolateral. An anuman nga kasamukan nga igdudurot an proyekto igasalawad ngan dedesisyunan diri ha mga korte han Pilipinas kun diri ha usa nga korte nga titindugon han China para ha mga langyawanon nga proyekto hini. Dugang pa, iginhatag an proyekto ha kontraktor ngan trabahador nga Chinese, imbes nga ha mga Pilipino. Sinugot liwat an rehimen Duterte nga igisikreto an mga detalye han kontrata nga ginpirmahan hadton Abril 2018.

Labot hini, hitaas kaupay an iginpatok han China nga 2% interes kada tuig tanding ha kasagaran nga 0.25%-0.75% la ha mga pautang han iba nga nasud. Mayda mga dugang liwat nga kabaraydan sugad han \$186,260 nga "management fee" ngan tinuig nga 0.3% "commitment fee." Ginsusukot ini agud may piho nga kita an China tikang ha konstruksyon ha mga panahon nga malangan o temporaryo nga maukoy an proyekto, nga kaagsuban nahitatabo ha mga proyekto nga dagko nga dam.

Nagpautang liwat an China han \$211 milyon para ha Kaliwa Dam ha Quezon, nga may haros kapareho nga mga kundisyon.

Gintatarget nga tindugon an dam ha ansestral nga katunaan han Kaigorotan ha Pinukpuk, Kalina. Kinalasan an mga residente ha lugar han pagsakob han mga *heavy equipment* ngan mga tawuhan han kontraktor nga China CAMC Engineering Co. Ltd.. Nagtindog han istruktura para ha mga trabahador nga Chinese ngan nagtitikang han pag-ukad an kontraktor bisan waray pa pagtugot tikang ha mga komunidad nga Igorot.

Mga gardener ha Cordillera, ginbabarat

HINI NGA SYAHAN nga kwarto han 2019, dirudiretso an pagluros han presyo han utanon ha magkalain-lain nga *trading post* ha Cordillera. Lumuros tubtub piso kada kilo (P1/kilo) na la an pagpalit han wombok ngan karots han mga negosyante tikang ha mga parag-uma tungod kuno ha sobra-sobra nga suplay.

Alkanse na kaupay ngan ludlod ha utang an mga parag-uma ha utanon (gin-ngaranan nga gardener ha Cordillera) nga daan na nga ginlasurbo han habagat, bagyo nga Ompong ngan Rosita.

Atubangan hini, padayon an paghitaas han presyo han nasering nga mga utanon ha mga pampubliko nga baligyaan. Naabot ha P65/kilo an abereyds nga presyo hini ha dagko nga syudad sugad han Manila. Tungod ini kay kontrolado han dagko nga *trader* (negosyante) ha utanon ngan mga kasosyo nira nga komersyante, nga natindog nga "middlemen" o ahente ha baligyaan, an presyo han utanon. Ginpapalit han mga *trader* ha ura-ura kahimubo nga presyo an utanon ha mga parag-uma, ngan kakunsabo an iba nga *trader*, ura-ura nga ginpatungangan an presyo. Tungod hini, mahal na kaupay an utanon pag-abot ha merkado.

An solusyon han guberno hini nga krisis amo an paghalad han *crop insurance* o garantiya ha tanum nga babaydan han mga parag-

uma. An mga waray *insurance* poyde kuno nga umutang han P25,000 para makabaton-baton ha ira panadlaw-adlaw nga panginahanglan. Pero sigon ha mga parag-uma, diri maabot hini nga balor ngan bisan an ginhalad han Department of Agriculture nga P35,000 ha $\frac{1}{4}$ han kabug-usan nga kapital nga kinahanglan para ha pagtatanum ha usa kaektarya nga utanon.

Waray liwat hini mareresolba an isyu han sobra nga suplay nga durot han sobra nga importasyon. Nabagsak an presyo han utanon durot han pagbaha han mga langyawanon nga produkto nga nakikigkumpetensya ha lokal nga produkto han mga parag-uma ha utanon. Pinaagi han todo-nga-liberalisasyon ha agrikultura han rehimen Duterte, igin-abre an nasud ngan libre nga nakasakob an produkto han dagko nga dayuhan nga kapitalista nga waray taripa. Kakunsabo an lokal nga dagko nga *trader*, nakakagbaligya ini hira han utanon ha igintalaan nira nga presyo. AB

Kalbaryo han Katawhan

HA PANGUNGUNA HAN Kalipunan ng Damayang Mahihirap (KADAMAY) ngan Kilusang Mayo Uno (KMU), nagrali an pira kagatos nga progresibo ha Liwasang Bonifacio ha Manila hadton Abril 12. Gintawag nga "Kalbaryo han Katawhan," iginladawan han protesta an kakurian nga nahilaguman han katawhan Pilipino ilarum han rehimen US-Duterte.

Ginpalandaw ha paggios an panawagan nga hustisya para ha Negros 14, pagbasura ha balaud nga TRAIN ngan pag-ato han katawhan ha ambisyon ni Duterte nga magtukod han pasista nga diktadura. Kapareho nga protesta an iginlansar ha Iloilo City ngan Kabankalan City hadton Abril 11. Gintawag ini nga "Kalbaryo sang Pumuluyong Pilipino 2019."

Hadton Abril 17, naglansar han piket an mga kaapi han Anakpawis atubangan han Camp Crame ha Quezon City. Igintanding hini an krus ha hiluagan nga panmatay ngan pakuri nga balaud nga TRAIN nga ginsusugbong yana ngan nagpapakuri ha mga kablal.

Ha Bukidnon, gatus-gatos nga Lumad ngan parag-uma an naglansar han "Kampuhan sa Kabus batok sa Balaod Militar" (Kampuhan han Kablal kontra ha Balaod Militar) hadton Abril 9 ha Valencia City. Target nira nga kumadto ha Cagayan de Oro City kun diin nakakampo an iba pa nga mga Lumad ngan parag-uma nga napalayas ha mga komunidad durot han militarisasyon. Ginulang hira han mga sundalo ha tsekpoynit ha Manolo Fortich ngan ginpugngan nga dumiretso. AB

Metro Manila, mahiagum han rotational brownout

WARAY PA MASOLBAR an problema ha suplay han tubig, naa-tubang naman an mga residente han Metro Manila ha *rotational brownout* o nakaiskedyul nga pagkawara han kuryente ha kabug-usan han kathuraw. Durot ini han durungan nga pagkaruba han 20 nga planta nga nagsusuplay han kuryente ha Luzon.

An durungan nga pagseserra kada kathuraw pamaagi han mga pribado nga kompaniya nga nagpoprodyus han enerhiya agud ipiton an suplay ngan pahitas-on an presyo han kuryente. Kakunsabo an mga kompaniya ha distribusyon sugad han Meralco, iginpasa an dugang nga kabaraydan ha mga konsyumer. Ini nga pamaagi dara han deregulasyon han sektor han enerhiya kun diin igintubyan ha mga pribado nga kumpanya an produksyon ngan pagpepresyo han kuryente.

Ginpahimulsan han Meralco ngan kakunsabo hini nga mga kompaniya nga nagpoprodyus han kuryente an nakaiskedyul nga *brownout* agud igduso an plano nga magtindog han dugang nga mga planta nga pan-enerhiya. Nagtarhug hi Manuel Pangilinan, puno nga upisyal han Meralco, han mas agsub pa nga mga *brownout* kun diri ini idadayon. Ha minimum, kinahanglan an \$30 bilyon para magtindog han bag-o nga planta ha masunod nga mga tuig. Sugad ha naglabay, susugbungon han katawhan an gastos han pagtitindog hini nga mga planta ha porma han higtaas nga kabaraydan ha kuryente.

Labot ha Metro Manila, mahiaagum liwat han *rotational brownout* an mga residente ha pira nga parte han Laguna ngan Rizal. AB

Panlalasurbo han terorismo han estado ha syahan nga kwarto han tuig

Ini nga sumat tikang ha mga iginbalita han Ang Bayan nga mga kaso han pagtalapas ha tawhanon nga katungod nga ginhimo han Armed Forces of the Philippines, Philippine National Police ngan iba pa nga mga armado nga ahente han reaksyunaryo nga rehimen US-Duterte ha bug-os nga nasud hini nga syahan nga kwarto han tuig 2019.

bug-os nga nasud. Siyam (28%) an ginpatay ha Luzon, 16 (50%) ha Visayas ngan pito (22%) naman ha Mindanao. Samtang, nakaglista liwat an *Ang Bayan* han tag-lima nga kaso han pakyas nga pagpatay ngan tortyur.

Bisan man nga katugbang han kabug-usan nga ihap han ginpatay yana nga syahan nga kwarto han 2019 an

"Panlasurbo...", sundan ha paypay 8

Ha inisyal nga lista han *Ang Bayan*, umabot na ha 772 (o siyam kada adlaw) an nagin biktima han dirudilain nga tipo han pagtalapas tikang Enero 1 tub-tub Marso 31. Diri pa upod dinhi an narunapulo kayukot nga nag-ebakwet ha magkalain-lain nga dapit han nasud durot han sostenido nga mga operasyon ngan kampanya militar ha kada nira mga komunidad.

Ha abereyds, kada tulo kaadlaw mayda usa nga ginpatay ngan duha an iligal nga gin-aresto. Kada adlaw naman mayda pito nga nagin biktima han pananarhug, pan-gigipit ngan intimidasyon.

An mapintas nga syahan nga kwarto nga opensiba kontra ha katawhan direkta nga resulta han hiluagan nga pagpapatuman han National Internal Security Program (NISP) ngan Oplan Kapayapaan han rehimen.

Pagpatay, pakyas nga pagpatay ngan tortyur. Sakob la han tulo kabulan, umabot na ha 32 an mga sibilyan nga biktima han pampulitika nga panmatay ha

Pasista nga propaganda, instrumento ha todo-gerra

KADUNGAN HAN GRABE nga pangatake ha katawhan ngan rebolusyunaryo nga kagiusan, ginpakusog han rehimen US-Duterte an pasista nga propaganda kontra ha Partido Komunista ng Pilipinas (PKP), Bagong Hukbong Bayan (BHB), ngatanan nga rebolusyunaryo nga pwersa, ngan ha mga pwersa nga ligal ngan demokratiko.

Gin-gamit nga instrumento han rehimen an pasista nga propaganda agud ig-andam ngan hurmaon an opinyon publiko agud tagan rason an pagpuypoy hini ha lehitimo nga mga pakigbisog han masa nga anakbalhas. Partikular nga kinaiya hini nga kampanya an pagdeklara nga "terorista nga organisasyon" an PKP-BHB ngan "waray-pulos" an rebolusyunaryo nga pakigbisog. Butad liwat nga gintawag an butad ngan ligal nga mga progresibo nga institusyon ngan organisasyon masa komo "mga prente nga komunista."

Landaw nga pananglitan hini an pagpasamwak han mga buwa nga

balita han engkwentro agud tahu-ban an hiluag nga mga kaso han pagpatay ha mga aktibista nga parag-uma, pag-ngaran ha mga eskoylahan nga Lumad komo mga "eskoylahan ha pagpahiaran han BHB;" pagparada ha mga sibilyan komo mga "sumurender" nga kaapi o tagsuporta han BHB; pagpirit ha mga lokal nga gubyerno nga magpagawas han mga deklarasyon nga "persona non grata" (mga tawo nga diri ginkakarawat) an BHB; ngan iba pa.

Direkta nga ginpapailarum han AFP an mga lokal nga gubyerno tikang ha balitang han prubinsya tubtub barangay ha pag-atentar

nga balabgan an rebolusyunaryo nga kagiusan ha base panmasa. Haros kada adlaw, ginyayakan ni Duterte ngan han mga tagapagyakan hini an mga buwa ngan pakaraut ha PKP, BHB ngan bug-os nga rebolusyunaryo nga kagiusan. Gin-gagamit han AFP ngaduha an tradisyunal ngan social media agud paawason an ira propaganda, samtang ginkokontrol an awas han impormasyon tikang ha mga lugar nga gin-aatake han ira mga tropa. Gintatarhug ngan gin-gigipit hini an mga mamamahayag nga naungod nga magbuxas ha mga abuso ngan krimen han militar ngan pulis.

Gin-gagamit liwat han AFP an mga sostenido nga operasyon nga *peace and development* (PDT o COPD) agud magpasamwak han disimpormasyon ngan hadlukon an katawhan agud gauman an ira pag-ato ngan himuon hira nga pasibo. **AB**

"Panlasurbo..." tikang ha paypay 7

ikaupat han kabug-usan nga ihap han mga biktima (106) hadton 2018, importante nga tagan pagtagad an kadamuon han mga biktima ha Negros Island. Nagpapabilin nga pinakahitaas an ihap han nailista nga kaso han pagpatay ha rehiyon. Ha Negros Oriental pa la, 15 na an mga parag-uma nga ginpatay ilarum han SEMPO (Synchronized Enhanced Managing of Police Operations) o Oplan Sauron, an nagpapadayon nga kampanya han panmuy-poy ha isla.

Iligal nga pag-aresto ngan arbitrario nga detensyon. Umatbot na ha 65 an nagin biktima han iligal nga pag-aresto ngan arbitrario nga detensyon ha naglabay nga tulo kabulan. Baynte dos (34%) an gin-aresto ha Luzon, 18 (28%) ha Visayas ngan 25 (38%) ha Mindanao.

Nakagsumat han pinakadamo nga kaso han iligal nga pag-aresto ha Northern Mindanao Region o NMR (14 biktima) nga ginsundan naman han Negros Island (11) ngan han Davao Region (8). Landaw nga kaso an iligal nga pag-aresto han mga elemento han 65th IB ngan PNP-CIDG ha duha nga bata, usa nga menor-de-edad ngan upat nga kaapi han Misamis Oriental Farmers' Association hadton Enero 13.

Panmomba, istraping at militarisasyon. Diri mamenos ha unom nga kaso han istraping ngan panmomba an ginsumat han *Ang Bayan* ha pareho nga panahon. Dugang dinhi an 42 nga insidente han okupasyon ngan militar nga pangatake ha mga komunidad kun diin usa an naisumat ha Luzon, 23 (55%) ha Visayas ngan 18 (43%) ha Mindanao.

Pinakadamo an naisumat nga kaso han militarisasyon ha Negros (13 nga insidente), NMR (12) ngan Eastern Visayas (9). Resulta an mabangis nga mga operasyon militar ha Negros ngan Eastern Visayas han *de facto* nga balaud militar nga naeksister ha nasering nga rehiyon epekto han Memorandum Order 32 ni Duterte nga direkta nga nagtambak han dugang nga mga batalyon didto ha ira.

Pag-ebakwet. Nagresulta an

Lider Manobo, ginpatay

GINPATAY HI DATU Kaylo Bontulan, lider Manobo ngan upisyal han Pasaka ngan Salugpongan, han mga elemento han 3rd IB nga waray wantas nga naghulog han mga bomba ngan nanmusil ha Barangay Kipilas, Kitaotao, Bukidnon hadton Abril 7. Nabisita hadto hi Datu Kaylo ha lugar agud hibaaruon an

kahintang han mga nag-ebakwet didto nga mga Manobo tikang ha Talaingod. Kilala hiya komo usa ha mga lider han Talaingod nga maiha na nga naato agud depensahan an ira ancestral nga katunaan.

Samtang, pito nga sibilyan an iligal nga

gin-aresto han mga pwera han estado hini nga Abril ha Iloilo, Bulacan ngan Cagayan Valley.

Ha Iloilo, gin-aresto han mga elemento han 61st IB hi Remy Diaz, kaapi han Tumanduk Panay, ha Barangay Masaroy, Calinog hadton Abril 16, katutngaan han gab-i. Iginpresentar an biktima nga kaapi han BHB. Ginpabuthan han mga sundalo an mga upisyal han barangay nga nag-atentar nga talwason an biktima.

Ha Bulacan, ginsikmit han mga elemento han 48th IB hira John Griefen Arlegui ngan Reynaldo Remias, mga organisador han Kadamay ha Pandi, hadton udto han Abril 13 samtang nadukot han mga poster han Bayan Muna ngan ni Neri Colmenares ha Angat-Pandi Road. Natad-an kinabuwasan an mga biktima ha prisuhan han CIDG Malolos. Ginsalawdan hira han hinimu-himo nga kaso nga *illegal possession of firearms*.

Ha Cagayan, gin-aresto han mga pulis hira Ariel Madriaga, Felix Madriaga, Jovito Madriaga ngan Adrian Panturgo ha Barangay Dafunganay, Amulung hadton Abril 15, dapit alas-5 han aga. Antes hini, dapit han alas-3, ginpalibutan han mga armado nga lalaki nga nakatahub an kahimo an mga balay han mga biktima. Kahuman hini ginsakob, iligal nga ginhalikwat ngan gintanuman han mga sala-an han ebidensya nga mga pusil, bala ngan bomba an mga balay.

Samtang, gin-ulang han mga sundalo ha usa nga tsekpoyn an grupo han Bayan Muna nga madukot kunta han mga poster ha Abatan, Bauko, Mt. Province hadton Abril 4. Waray pagtugot nga ginkuhaan han ritrato an sarakyan ngan mga kaapi han grupo. Ginhalikwat liwat an ira sarakyan ngan gin-akusaran hira nga nagtago han mga armas. **AB**

waray-hunong nga mga operasyon militar ha pag-ebakwet han 19,936 katawo tikang ha magkalain-lain nga komunidad ha bug-os nga nasud. Pinakadamo an nag-ebakwet ha Autonomous Region in Muslim Mindanao (16,300 nga nag-ebakwet) tungod ha waray wantas nga panmomba ngan pag-istraping han militar ha mga komunidad ha Maguindanao ngan Sulu. Diri naman

mamenos ha 1,614 an nagbakwet tikang ha Eastern Visayas, 900 ha NMR ngan 831 ha Caraga.

Pananarhug, pan-gigipit ngan intimidasyon. Kaupod ha mga biktima an 646 nga indibidwal nga iginpailarum ha pananarhug, pan-gigipit ngan intimidasyon. Kadakan han mga biktima tikang ha Negros (452) ngan Davao Region (153). **AB**

Buwa nga engkwentro, pantahub-krimen han AFP

Ha atentar nga itago an nagtikadamo nga krimen ha katawhan, waray ukoy an paghablon han AFP han mga estorya agud pagawson nga mga kaapi han Bagong Hukbong Bayan (BHB) an ginpanmatay ngan ginpandakop hini nga mga sibilyan.

Ha Masbate, ginpagawas han AFP nga nagkamayda han agway giutan han BHB ngan mga elemento han 2nd IB, 9th ID ngan PNP ha Barangay Buri, Mandaon, Masbate hadton Abril 8. Agud ini itago an ira pagpatay ha ira mga aset nga ginpamunuan han usa nga Rolando Bajera Epil. Hi Epil ngan an iya grupo hadto anay mga Pula nga mangaraway nga maiha na nga sinurender ha AFP.

Sigon ha BHB-Masbate, waray yunit han BHB ha nasering nga erya ha ginsering nga panahon. An tinuod, sering hini, nakada ha lugar an 2nd IB ngan PNP RMG, kaupod hi Epil ngan unom pa niya nga kagruppo. Hini nga peke nga engkwentro, ginpatay han AFP hi Epil ngan tulo niya nga kaupod.

Hi Epil ngan an iya grupo maiha na nga ginsagukom han 2nd IB ngan mga elemento han pribado nga armado nga grupo nga ginpamunuan han lanong nga upisyal paniktik han AFP nga hi Sgt. Rico Amaro. Nada-dabi ini nga grupo ha diri-maihap nga krimen ha katawhan, upod na an pagpatay kan Randy Masamoc hadton Disyembre 2018.

Peke nga engkwentro liwat an ginimbento han 31st IB ngan Sorsogon Police Provincial Office ha nahitabo ha Barangay Lajong, Juban, Sorsogon hadton Abril 1 agud tahuban an pagsalbeyds han mga sundalo ngan pulis kan Michael Ismer, usa nga sibilyan nga gin-akusaran nga kaapi han BHB.

Sigon ha pahayag han BHB-Sorsogon, waray yunit han BHB ha lugar ha nasering nga petsa. An tinuod, nagsarit hi Ismer hadton Marso 29 nga mayda niya aasikasuhon ha gawas han Magallanes kun diin hiya naukoy. Hadton Abril 1, nakita hiya nga lumusad tikang ha usa nga busag nga sarakyan ngan may kasunod nga sarakyan han pulis ha Barangay Lajong. Pagkalusad ni Ismer, dayon hiya ginpusil tubtub mapatay han mga lalaki nga tikang ha busag nga sarakyan. Kahuman hini ginkuha

han mga pulis an iya patay nga lawas ngan gindeklara hiya nga Pula nga mangaraway nga napatay ha usa nga engkwentro.

Ginpasamwak naman han mga pulis han San Remegio, Antique an buwa nga ginpakyas nira an pag-atake han BHB-Panay ha ira istasyon hadton Marso 31. Ginkundenar ini han mga Pula nga mangaraway tungod kay, sering nira, gin-gagamit ini nga hinungdan han pulis agud labaw pa nga imilitarisa an mga komunidad ngan pagawason nga nanluluya an BHB.

Antes hini, Marso 17, iginbalita han AFP ngan PNP an buwa nga agway ha Barangay Mulangan, Igbaras, Iloilo. Waray hunong nga nagpabuto an 61st IB ha komunidad. Kahuman hini, tulo nga parag-uma an gin-aresto ngan iginpresentar nga mga kaapi han BHB. Sugad liwat hini an ginpagawas han 61st IB hin dakpon hini ha Barangay Masaroy, Calinog hadton Abril 16 an usa nga Tumanduk.

Makusog naman nga ginpanhi-muwa han BHB-Camarines Norte an ginpagawas han AFP nga agway

giutan han PNP ngan mga Pula nga mangaraway ha Barangay Tuaca, Basud hadton Marso. Sigon ha BHB-Camarines Norte, diri engkwentro giutan han BHB ngan PNP an nahitabo kundi agway giutan han mga pulis ngan han armado nga sindikato nga katin han militar ngan nada-dabi ha mga kaso han pangingilkil ha mga bungto han Mercedes, San Vicente, San Lorenzo, Daet at Basud. Namatay hini nga engkwentro hi Jonathan Brondia, kaapi han sindikato. Maiha na nga nagsasakob-gawas hi Brondia ha kampo han 22nd IB ha Barangay Guinatungan, San Lorenzo. Sigon ha imbestigasyon han BHB, tinuyo nga patayon hi Brondia agud tahuban an koneksyon han iya grupo ha militar. Maiha na nga iginreklamo han mga residente an presensya hini nga sindikato nga nagamit ha ngaran han BHB ha ira mga kriminal ngan kontrastosyal nga aktibidad.

Antes hini, buwa nga engkwentro liwat an ginhablon han mga elemento han AFP ngan PNP-MIMAROPA ha pagkapatay han parag-uma nga hi Roland Sibulan ha Bongabong, Oriental Mindoro hadton Marso 1. (*Basahon an kasumpay nga balita ha Ang Bayan, Abril 7, 2019.*) AB

Mga misengkwentro han AFP

DUHA NGA MISENGKWENTRO giutan han mga tropa han Armed Forces of the Philippines (AFP) samtang nanhahalikwat an ira mga yunit ha mga komunidad han parag-uma an naisumat diri pa la maiha.

Hadton Abril 10, alas-3 han kaagahon, nagbangaan an duha nga grupo han Bravo Coy han 85th IB ha Sityo Labrahan, Barangay Butanguiad ha San Francisco, Quezon. An usa nga grupo han nasering nga yunit nagbado-sibilyan ngan nagpakuno-kuno nga mga Pula nga mangaraway samtang naka-uniporme nga sundalo naman an usa nga grupo. Usa nga sundalo an namatay ha engkwentro samtang diri maihap an samaran.

Agud tahuban an ira kapalpakan, iginbalita han 85th IB nga nagkaada han agway giutan han ira tropa ngan han BHB. Ginpagawas liwat han mga sundalo nga Pula nga mangaraway an sundalo nga napatay, ha luyo han pagkakakilala ha iya patay nga lawas hin dad-on ha punerarya ha San Francisco.

Samtang, diri mamenos ha 20 nga elemento han Marine Battalion Landing Team-2 an naigo han ira kalugaringon nga bomba samtang nagmamaniobra kahuman magkamay-ada han engkwentro giutan nira ngan han BHB hadton Pebrero 5 ha Kapuyan Blag, Barangay Datu Wasay, Kalamansig, Sultan Kudarat. AB

Nalobo nga karikuhan, nagkukusog nga paniniyupi

Lumobo an karikuhan han pinakadagko nga burgesya kumprador han Pilipinas hini nga naglabay nga mga tuig. Ha tuig 2018, umabot ha \$55.3 bilyon an gintig-ob nga karikuhan han napulo nga pinakariko nga indibidwal ha Pilipinas. An labaw nga pagdako han karikuhan nakab-ot pinaagi han ginpakusog nga mga pamaagi nga kontra-trabahador ngan brutal nga pagpuy-poy han ira mga pag-ato, sugad liwat han labaw nga pagpapahitaas han mga presyo han ira mga produkto ngan kabaraydan ha serbisyo nga dara han makilangyaw ngan makakapitalista nga mga palisiya nga iginpapadayon han rehimen US-Duterte.

Ha naglabay nga 11 katuig, ginkilala hi Henry Sy, Sr. komo pinakadako nga burgesya kumprador nga mayda karikuhan nga \$18.3 bilyon. Giutan la han 2016 ngan 2017, dumako an karikuhan han iya pamilya hin 31%—tikang \$13.7 bilyon ngadto ha \$18 bilyon. Ha pagkawara ni Sy, sumaliwan yana nga 2019 hi Manuel Villar, nga may karikuhan nga \$5.5 bilyon, komo pinakariko nga Pilipino. Sugadpaman, kun pag-usahon an balor han mga eredero nga anak ni Sy, maabot pa gihapon ha \$6.5 bilyon an ira karikuhan, mas hitaas pa gihapon ha kan Villar.

Kasunod ni Sy ngan Villar, ginkilala liwat komo pinakariko hira John Gokongwei, Jaime Zobel de Ayala, Lucio Tan, Tony Tan Caktiong, Ramon Ang, Andrew Tan, Eduardo Cojuangco, Enrique Razon at Isidro Consunji. Waray ha listahan han napulo nga pinakariko hi Manuel Pangilinan kundi napapaupod ha pinakadagko nga negosyo nga kumprador an ginpapamunuan niya nga kompaniya.

Tikahugot nga sumpay ha langyaw nga kapital

Samtang tikadako an karikuhan ngan nahahakin nga kapital han dagko nga burgesya kumprador, tikahugot naman an sumpay han ira mga kompaniya ha langyaw nga mga bangko ngan negosyo.

Usa nga pananglitan hini an Jollibee Foods Corporation (JFC), pananag-iyang han pamilya nga Tan Caktiong, nga ha naglabay nga mga tuig binuylo ha pagpalit han mga kaunan ngan pabrika han

pagkaon ha Southeast Asia, China, US ngan Mexico. Gamit an puhunan tikang ha mga langyaw nga bangko ngan negosyante, ginpalit han JFC an Smashburger han US, Tortas Frontera han Mexico ngan Superfoods han Vietnam. Sugad liwat, ginpalit han JFC an Yonghe King (pansitan) ngan Hong Zhuang Yuan (lugawan) tikang ha mga kasosyo hini nga Chinese.

Sugad ha JFC, hiluagan liwat an mga negosyo han SM Malls ngan han mga kompaniya ha *real estate* ni Lucio Tan ha China.

Samtang, an PLDT nga ginpapadalagan ni Manuel Pangilinan pumalit han langyawanon nga kompaniya ha internet ngan telekomunikasyon. Pira la dinhi an Phunware han US ngan Paywhere ngan Appcard han Singapore. Daan na nga hugot nga nakasumpay an iba pa nga mga serbisyo nga internet

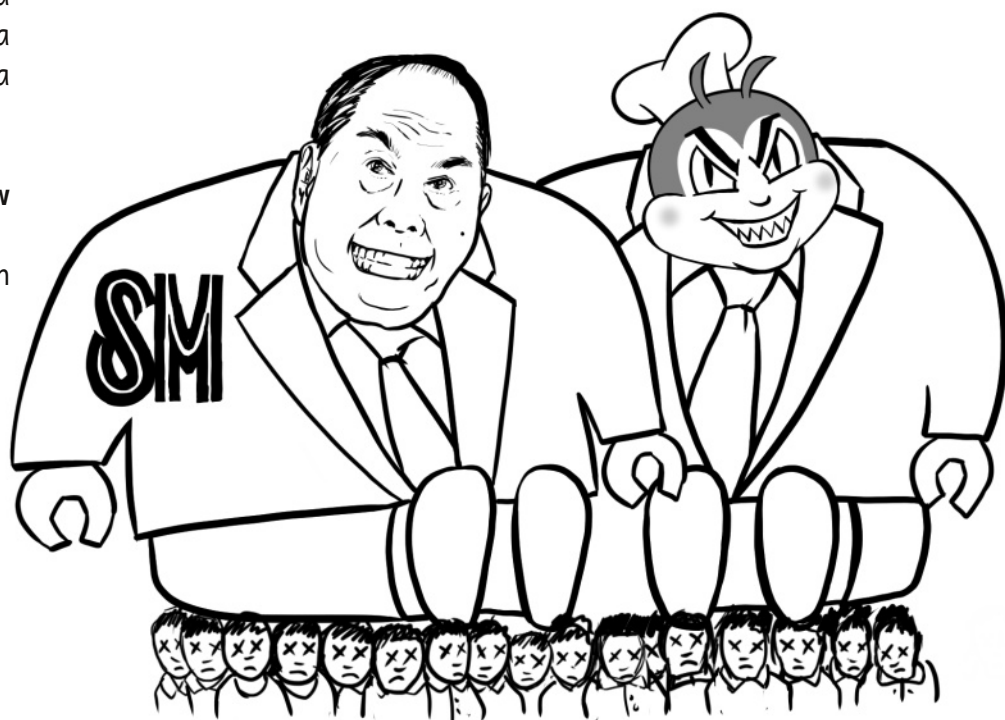
hini ha dagko nga kumpanya nga US sugad han WhatsApp, Viber, Netflix ngan Google TV.

Diri pa la maiha, napabalita nga ginpalit han pamilya nga Ayala an C-Con Group, usa nga kompaniya nga German nga naghihimo han mga pyesa han sarakyan.

Mas riko, mas barat ngan brutal an pagpapadalagan

Naghahakin han limpak-limpak ini nga mga komprador pinaagi prinsipal ha pambabarat ha ira mga trabahador ngan/o pangangagaw han mga rekurso tikang ha mga kablans nga parag-uma. Kilalado an ira mga kompaniya komo pinakama-raut nga tig-empleyo ha nasud.

Ha kaso han pamilya nga Sy, nagtitikang prinsipal ha SM Malls an ira bilyun-bilyon nga kita. Haros ngatanan han mga trabahador hini nga mga mall kontraktwal, himubo an suhol ngan diri ginbabaydan han obertaym ngan sweldo nga pangab-i. Ginpapatrabaho hira hin diretso nga walo kaoras, ngan diri man la gintutugutan nga lumingkod o pumahulay. Tigaman han grabe nga kalamot han mga Sy, ginpabaydan pa ha mga trabahador an sul-ot nira nga uniporme.

Diri la nga ura-ura kabarato nga nagsusweldo kundi pinakamatalumpiguson liwat nga tig-employo an mga kompaniya han dagko nga burgesya kumprador. Hadton naglabay nga tuig ginsisante han JFC an 400 nga kontraktwal nga trabahador han Jolibee kahuman nira ig-insister nga himuon hira nga regular.

Hadton 2017, nabantog an San Miguel Corporation (SMC) nga ginpapamunuan ni Ramon Ang ngan gintatag-iyá ni Eduardo Cojuangco, ha pagpapalayas han gatus-gatos nga kablas ha syudad ha Manggahan Floodway ha Pasig City. Agud ini tagan-dalan an proyekto nga pan-imprastruktura hini ha Pasig River. Nakatalaan naman nga mapalayas an mga parupangisda ha Bulacan nga aada ha baybayon han Manila Bay agud tagan-dalan an proyekto nga erport han SMC.

Lanong liwat ha kamaraut an mga kompaniya han pamilya nga Consunji nga nagamit han mga sundalo ngan paramilitar agud atakihon ngan palayason an Lumad ngan parag-uma ha mga bukid han Daguma ha Far South Mindanao. Kahuman pagkalbuha an mga bukid han Daguma ha pagtotroso, karuyag naman yana han mga Consunji nga gamiton an tuna para ha plantasyon ngan minahon an karbon nga matatadan ha lugar.

An mga kompaniya nga ginpapadalagan ni Manuel V. Pangilinan nahiupod ha pinakadagko, ngan ha sugad, kaupod ha pinakamaimot ngan matalumpiguson ha nasud. Hadton 2018, gintanggal han PLDT, pinakadako nga kompaniya nga telekomunikasyon ha nasud, an 8,000 nga kontraktwal nga trabahador kahuman nira ig-insister nga himuon hira nga regular. Ini nga pagtanggap an nag-uusahan nga pinakadako nga tanggalan ha naglabay nga tuig. AB

Pabutiktikay nga burukrata

UTRO NGA LUMANDAW an diri maeksplikar nga karikuhan han pamilya nga Duterte kahuman igawas an usa nga sumat nga nag-analisar ha ira igindeklara nga Statement of Assets, Liabilities, and Net Worth tikang han magserbi hira komo mga upisyal han lokal nga gubyrno. Sigon ha nasering nga sumat, dumako hin P28.5 milyon an karikuhan ni Rodrigo Duterte tikang 1998 tubtub 2017. Nakada ha P44.8 milyon naman an pagdako han karikuhan ni Sara Duterte ngan P22.7 milyon an kan Paolo Duterte tikang 2007 tubtub 2017.

Samtang, sumagka ha numero uno nga pusisyon hi Manuel Villar komo pinakariko nga Pilipino yana nga tuig. Kahuman ini dumako an iya karikuhan tikang \$1.6 bilyon ngadto \$5.5 bilyon durot kuno ha 1,300 % nga paghitaas han kita han Golden Bria, usa nga negosyo nga punerarya, ha syahan nga kwarto han tuig. Kadungan hini, ginkilala an iya asawa nga hi Senator Cynthia Villar komo pinakariko nga senador. Nagseserbi naman komo sekretaryo han Department of Public Works and Highways an iya anak nga hi Mark Villar. An pamilya nga Villar usa nga dinastiya nga pulitikal ha Las Piñas City ngan kilalado nga tag-iyá han pinakadagko nga kompaniya ha pabalay.

Sindikato han druga sakob han burukrasya

USA NGA RETIRADO nga koronel nga ginbaydan pareho han sindikato han druga ngan sindikato han panlimbong ha eleksyon an iginbutang ni Rodrigo Duterte nga *executive director* han National Task Force to End Local Communist Armed Conflict hadton Marso 25.

Kilalado hi Ret. Col. Allen Arat Capuyan ha iya papel ha ismagling han shabu nga nagkabalor han P6.4 bilyon ha Bureau of Customs (BoC) hadton 2017. Nagseserbi hiya hadto komo prinsipal nga upisyal panseguridad han Manila International Airport Authority. Igintutdo hiya ni Mark Taguba, usa ha mga nagpapalusot han shabu ha BoC, komo kaparte han poderoso nga grupo han mga taga-Davao nga ginbabaydan han mga *druglord* agud iglikay an ira mga kargamento ha inspeksyon. Kaparte hini nga grupo an anak ni Duterte nga hi Paolo ngan an iya umagad nga hi Manases Carpio.

Hadton 2011, linutaw na an ngaran ni Capuyan komo pinuno han Intelligence Service of the Armed Forces of the Philippines nga kumarawat ngan nagsunog ha mga *tape* han kontrobersiya nga "Hello Garci" han eleksyon 2004. Gin-unod hini nga mga *tape* an pakikig-areglo ni Gloria Macapagal-Arroyo, nga hadto dinalagan nga presidente, kan Virgilio Garcillano, komisyuner han Commission on Elections, agud dugngan han usa kamilyon an iya mga botos.

Hadto liwat nga Marso, nabuksas an pagkadabi ni Michael Yang, negosyante nga Chinese ngan suok nga tagsagdon ni Duterte ha mga karukayaknon nga China, ha hiluagan nga produksyon ngan pagbabaligya han shabu ha Mindanao ngan Luzon.

Ha igin-gawas nga sumat han hadto anay PSSupt. Eduardo Acierto, direkta nga iginsumpay hi Yang ngan mga kasosyo niya nga hira Johnson Chua ngan Allan Lim ha ismagling ngan pagpalusot han droga prinsipal ha Mindanao. Sigon ha imbestigasyon han grupo ni Acierto, hi Yang ngan Lim an nagdudumara ha distribusyon han shabu sakob ngan ha hirani nga mga nasud gamit an mga kontak nira ha BoC samtang hi Chua naman an nagseseguro ha ira mga laboratoryo. Sering ni Acierto, diri mamenos ha P50,000 kada kilo han kargamento han shabu an ginsusukot ni Lim ngan Yang. Gin-gagamit hini nga sindikato an ira mga lehitimo nga negosyo agud igtago ngan iglusot an ira mga kontrabando ngan ilegal nga transaksyon.

Hira Capuyan ngan Yang an pipira la ha mga personalidad nga nakapalibot kan Duterte nga mayda direkta nga sumpay ha mga sindikato han druga. Gintatagan hira ni Duterte han kalibrihan nga mangawat ngan manhibang ha nasud, kabalyo han ira pondo, katangkod ngan suporta ha iya gin-aambisyon nga diktadura. AB

Hustisya para ha Negros 14!

GINKUNDENAR HAN MAGKALAIN-LAIN nga organisasyon an pagmasaker han mga pwera han estado ha 14 nga parag-uma ha Negros Oriental hadton Marso 30. Iginlansar nira an mga programa ngan protesta sakob ngan gawas han nasud agud manawagan han hustisya.

Ginpangunahan han Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP), Malaya Movement ngan International Coalition for Human Rights in the Philippines (ICHRP) an Pandaigdigang Araw ng Protesta hadton Abril 10. Pira kagatos nga parag-uma, tagdependa han tawhanon nga katungod ngan tagsuporta an nagmartsa tikang Morayta ngadto ha Mendiola ha Manila agud papagbatunon an rehimen Duterte ha hiluagan nga panmatay hini ha mga parag-uma.

Naglansar naman an ICHRP han pareho nga mga paggios ha mga sentro nga syudad han 18 nasud. Kaupod dinhi an mga protesta ha US, Canada, Australia, Britain, Belgium, The Netherlands, Japan, Korea, Singapore, Saudi Arabia, Hongkong, Senegal ngan Sri Lanka.

Antes hini, nagprotesta an mga parag-uma ngan kaapi han Bayan atubangan han Camp Crame, Quezon City, ngan an sektor han kabataan-unan-estudyante ha UP Diliman, General Santos ngan syudad han Manila hadton Abril 2. Ha sumunod nga mga adlaw, naglansar liwat han mga protesta ha

Davao, Iloilo ngan Cebu City.

Gintukod naman ha Cebu City an alyansa nga "Stop the Attacks! Defend Life and Rights!" hadton Abril 10. Nagin tagapagayakan ha programa hi Most Rev. Gerardo Alminaza, D.D., obispo han diyosis han San Carlos City ha Negros Occidental.

Samtang, iginlansar an "Fight Sauron," usa nga konsyerto han pakikig-urusa ngan pag-ato, ha panguna han Sama-samang Artista para sa Kilusang Agraryo (SAKA) ngan Concerned Artists of the Philippines hadton Abril 12 ha Kamuning, Quezon City. AB

100,000 nga trabahador han FoxConn, tatanggalon

GINLALADNGAN HAN FOXCONN Technology, usa ha pinakadako nga kompaniya ha pagmamanupaktura ha bug-os nga kalibutan, nga tatanggalon an 100,000 nga trabahador hini ha China ngan magkalain-lain nga nasud. Ha naglabay nga tuig la, naibanan na hin 30,000 an mga trabahador hini ha usa nga pabrika ha Zhengzhou.

An FoxConn an usa ha pinakadako nga kontraktor nga naghihimo han mga *smartphone* nga iPhone para ha kompaniya nga Apple. Atubangan han kumpetisyon, igin-anunsyo han Apple nga, ha pinakasyahan nga higayon ha duha kadekada, bumagsak an kita hini ha China. Masobra 20% han baligya han iPhone aada ha China.

Haros katunga naman han kita han FoxConn tikang ha produksyon han iPhone. Tungod ha pagluya han baligyaan han Apple, iginsumat han FoxConn an plano nga ibanan hin \$2.9 bilyon ha gastos hini ha produksyon. Hini nga naglabay nga mga tuig, waray madayon an plano han FoxConn nga mamuhunan ngan magtindog han dagko nga planta ha Brazil, ha Maharashtra ha India ngan ha Pennsylvania ngan Wisconsin ha US. AB

RALI HAN MGA PILIPINO HA US.

Ha Washington DC, ginpangunahan han Malaya Movement an *die-in* protest sakob han US Senate han masobra 300 nga indibidwal agud kundenaron an panmatay han rehimen Duterte ngan manawagan nga ihunong an paghahatag han US han ayuda militar ha reaksyunaryo nga gubyrno han Pilipinas.

Maabot ha \$184.5 milyon an ayuda militar nga nakarawat han rehimen Duterte hadton 2018. Yana nga tuig nakatalaan ini nga makarawat hin dugang nga \$108 milyon.

KADAUGAN KONTRA HA SUMIFRU.

Naidaug han mga trabahador han NAMASUFA-NAFLU-KMU an kaso agud maibalik ha trabaho an iligal nga gintanggal nga 665 nga trabahador han Sumifru Philippines ha Compostela, Compostela Valley. Bisan man pormal na nga igin-gawas han National Labor Relations Commission an desisyon hadton Marso 25, waray ini ginkilala ngan igpatuman han kompaniya tubtub ha presente.

Agud ig-insister an desisyon, nagpiket an mga trabahador atubangan han upisina han Sumifru hadton Abril 12.

PROTESTA HAN MGA TRABAHADOR HAN NEXPERIA.

Nagprotesta an mga trabahador han Procter & Gamble ngan kaapi han WALR-Nexperia-LIGA atubangan han Light Industry and Science Park Gate 1 ha Calamba City, Laguna hadton Abril 2. Iginpanawagan nira an pagpapatuman ha igin-gawas nga desisyon han Department of Labor and Employment nga iregularisa an 182 nga trabahador han Nexperia Philippines ha pagsunod ha una na nga ginkaurusahan han LIGA ngan maneydsment.

PROTESTA HAN MGA DRAYBER.

Naglansar han piket an mga drayber ngan opereytor han dyip ha pangunguna han PISTON agud kundenaron an padayon nga pagsirit han presyo han lana ngan iba pa nga mga paplitan ha Cubao hadton Abril 8. AB